

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

Α Π Ο Φ Α Σ Η 108/2024

Η Ολομέλεια του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, ύστερα από πρόσκληση της Προέδρου, συνήλθε σε συνεδρίαση στον συνήθη γι' αυτό τόπο την 28.3.2024 και ώρα 11:00, προκειμένου να συζητήσει επί της κατωτέρω υποθέσεως. Συγκροτήθηκε από τους: Ευτέρπη Κουτζαμάνη-Δρίλια, πρόεδρο, Ιωάννη Πολίτη, αντιπρόεδρο, και τα μέλη: Σωκράτη Τσιχλιά (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Δημήτριο Σταυρόπουλο, Ευτύχιο Παλλήκαρη, Πέτρο Τριανταφυλλίδη, Γεώργιο Βλαβιανό και Ιωάννη Μιχελάκη. Απόν το μέλος Σπυρίδωνας Χρυσοφώτης, ο οποίος είχε κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Αναστασία Μαραζίδου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ.

Αντικείμενο της συζήτησης ήταν η ενδεχόμενη παραβίαση από τον τηλεοπτικό σταθμό με τον διακριτικό τίτλο «ΜΕΓΑ», ιδιοκτησίας της εταιρείας με την επωνυμία «ΑΛΤΕΡ ΕΓΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ», της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας αναφορικά με διατάξεις περί: α) απαγόρευσης παρουσίασης ανηλίκου θύματος αξιόποινης πράξης κατά της γενετήσιας ελευθερίας κατά τρόπο που καθιστά σαφή την ταυτότητα του β) απαγόρευσης παρέμβασης σε προσωπικό πόνο και λήψης συνέντευξης από μη νηφάλιο άτομο γ) υποβάθμισης ποιοτικής στάθμης προγράμματος κατά την προβολή της εκπομπής με τίτλο «Live News» που μεταδόθηκε την 1.10.2021 από τον ως άνω τηλεοπτικό σταθμό. Η υπόθεση εξετάζεται ύστερα από την με αριθμό πρωτοκόλλου ΕΣΡ 5197/5.10.2021 καταγγελία μέλους του Δ.Σ. του Σωματίου Γυναικείων Δικαιωμάτων «το ΜΩΒ», την με αριθμό πρωτοκόλλου ΕΣΡ 5276/8.10.2021 καταγγελία υπογραφόμενη από οκτώ γυναικείες οργανώσεις και την με αριθμό πρωτοκόλλου ΕΣΡ 5522/21.10.2021 επιστολή του Βοηθού Συνηγόρου του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Για τον έλεγχο σχηματίστηκε ο φάκελος με αριθμό 327/29.10.2021, ο οποίος ανατέθηκε στη διοικητική υπάλληλο Ειρήνη Κεραμήτσου και στην ειδική επιστήμονα - νομικό Ρέα Λαμπροπούλου. Η Διοικητική Υπάλληλος υπέβαλε στο ΕΣΡ την με

αριθμό πρωτοκόλλου 1006/ΕΣ/11.11.2021 έκθεση καταγραφής των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης. Στη συνέχεια, η Ειδική Επιστήμων υπέβαλε στο ΕΣΡ την με αριθμό 1056/ΕΣ/29.11.2021 νομική της εισήγηση.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, για λογαριασμό της λειτουργούσης τον σταθμό ως άνω εταιρείας, παρέστη η πληρεξούσια δικηγόρος της Σπυριδούλα Καλογήρου. Ερωτηθείσα από την Πρόεδρο, η Δικηγόρος δήλωσε ότι γνωρίζει το περιεχόμενο του φακέλου, έλαβε δε τον λόγο και ανέπτυξε τους ισχυρισμούς της. Ζήτησε στη συνέχεια -και η Ολομέλεια δέχτηκε- να της παρασχεθεί προθεσμία για την κατάθεση εγγράφου υπομνήματος μέχρι και την 22.4.2024, ώρα 14.00, και η συζήτηση κηρύχθηκε περαιωμένη. Ο σταθμός κατέθεσε στη Γραμματεία το με αριθμό πρωτοκόλλου 2380/22.4.2024 υπόμνημά του.

Την 23.5.2024 και ώρα 11.00 η Ολομέλεια συνήλθε σε διάσκεψη επί της υποθέσεως, ύστερα από πρόσκληση της Προέδρου. Συγκροτήθηκε από τους: Ευτέρπη Κουτζαμάνη-Δρίλια, πρόεδρο, Ιωάννη Πολίτη, αντιπρόεδρο (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), και τα μέλη: Σωκράτη Τσιγλιά (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Δημήτριο Σταυρόπουλο, Ευτύχιο Παλλήκαρη, Πέτρο Τριανταφυλλίδη, Γεώργιο Βλαβιανό (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), και Ιωάννη Μιχελάκη (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»). Από το μέλος Σπυρίδωνας Χρυσοφώτης, ο οποίος είχε κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Αναστασία Μαραζίδου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ. Παρέστη επίσης και η ανωτέρω εισηγήτρια, η οποία ανέπτυξε το ζήτημα προφορικά και στη συνέχεια αποχώρησε. Η Ολομέλεια, αφού μελέτησε το σύνολο των στοιχείων του φακέλου:

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

I. Νομικό Μέρος

1. Το ΕΣΡ είναι η αρμόδια κατά το Σύνταγμα Ανεξάρτητη Αρχή (άρθρο 15 παρ. 2) για την άσκηση του άμεσου ελέγχου του κράτους επί της ραδιοφωνίας και της τηλεοράσεως και την επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβάσεων. «Ο άμεσος έλεγχος του κράτους... έχει ως σκοπό... την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική

αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας, καθώς και το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και νεότητας».

2. Κατά το άρθρο 21 παρ. 1 του Συντάγματος: «Η οικογένεια, ως θεμέλιο της συντήρησης και προαγωγής του Έθνους, καθώς και ο γάμος, η μητρότητα και η παιδική ηλικία τελούν υπό την προστασία του κράτους».

3. Στο άρθρο 2 παρ. 3 εδ. β' του Ν. 4173/2013 (που τροποποιήθηκε με το Ν. 4324/29.4.2015 που επανιδρύει την ΕΡΤ και ισχύει και για την ιδιωτική τηλεόραση κατ' εφαρμογή του άρθρου 3 παρ. 1α του Ν. 2328/1995) ορίζεται ότι: «Οι οπτικοακουστικές υπηρεσίες που παρέχει η Ε.Ρ.Τ. Α.Ε. πρέπει να ανταποκρίνονται στην ποιοτική στάθμη που επιβάλλουν η κοινωνική αποστολή και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας και να σέβονται ιδίως την αξία του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας».

4. Κατά το άρθρο 24 παρ. 1 εδ. δ' του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (που έχει νομική ισχύ επί τη βάση της Συνθήκης της Λισαβόνας, άρ. 6 της ΣΕΕ): «Σε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά, είτε επιχειρούνται από δημόσιες αρχές είτε από ιδιωτικούς οργανισμούς, πρωταρχική σημασία πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού».

5. Το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα του 1966 (Ν. 2462/1997) στο άρθρο 24 παρ. 1 αυτού ορίζει ότι «Κάθε παιδί, χωρίς διάκριση λόγω φυλής, χρώματος, γένους, γλώσσας, θρησκείας, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, περιουσίας ή γέννησης, έχει δικαίωμα, έναντι της οικογένειάς του, της κοινωνίας και του κράτους στα μέτρα προστασίας που απαιτεί η θέση του ως ανηλίκου».

6. Ο Ν. 2101/1992, που κυρώνει τη «Διεθνή Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού» ορίζει στο άρθρο 3 παρ. 1: «Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού». Στο άρθρο 16 παρ. 1 του ίδιου νόμου ορίζεται: «Κανένα παιδί δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αυθαίρετης ή παράνομης επέμβασης στην ιδιωτική του ζωή, στην οικογένεια του, στην κατοικία του ή στην αλληλογραφία του ούτε παράνομων προσβολών της τιμής και της υπόληψης του».

7. Κατά το άρθρο 9 παρ. 7 εδ. β', γ' και δ' του Ν. 4779/2021: «Απαγορεύεται η παρουσίαση ή η συμμετοχή ανηλίκων μαρτύρων ή θυμάτων αξιόποινων πράξεων ή

δυστυχημάτων καθώς και ανηλίκων που βρίσκονται σε μειονεκτική-ευάλωτη θέση σε όλα τα προγράμματα. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η παρουσίαση ανηλίκων που εμπíπτουν στις περιπτώσεις του προηγούμενου εδαφίου, εφόσον αυτή είναι αναγκαία για την ενημέρωση του κοινού και δεν προκαλεί βλάβη στην προσωπικότητα του ανηλίκου και μόνον ύστερα από έγγραφη συναίνεση των προσώπων που ασκούν τη γονική μέριμνα ή την επιμέλεια. Σε κάθε περίπτωση απαγορεύεται η με οποιονδήποτε τρόπο δημοσιοποίηση περιστατικών που μπορούσαν να οδηγήσουν στην αποκάλυψη της ταυτότητας του ανηλίκου θύματος πράξης που υπάγεται στα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, από την καταγγελία της πράξης έως την έκδοση αμετάκλητης απόφασης».

8. Κατά το άρθρο 10 παρ. 1 του Π.Δ. 77/2003: «Απαγορεύεται η παρουσίαση ανηλίκων μέσω εικόνας, ονόματος ή άλλου τρόπου που να καθιστά σαφή την ταυτότητα τους ή η συμμετοχή τους σε όλες τις εκπομπές που περιλαμβάνονται στον παρόντα κώδικα, όταν αυτοί είναι μάρτυρες ή θύματα εγκληματικών ενεργειών ή δυστυχημάτων ή βρίσκονται σε δύσκολη κατάσταση. Σε καμία από τις ανωτέρω περιπτώσεις, δεν λαμβάνεται συνέντευξη από ανήλικο κάτω των 14 ετών. Κατ' εξαίρεση η παρουσίαση αυτή επιτρέπεται εφόσον είναι αναγκαία για την ενημέρωση του κοινού και δεν προκαλεί πόνο ή βλάβη στην προσωπικότητα του ανηλίκου και, σε κάθε περίπτωση, μόνο ύστερα από γραπτή άδεια αυτού που ασκεί τη γονική μέριμνα ή την επιμέλεια», ενώ το άρθρο 11 παρ. 4 του ίδιου προεδρικού διατάγματος ορίζει: «Δεν χρησιμοποιείται εικόνα ούτε αναφέρεται το όνομα ούτε γίνεται με άλλο τρόπο σαφής η ταυτότητα θύματος εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, όπως βιασμού ή άλλων ασελγών πράξεων, αιμομιξίας ή αποπλάνησης και δεν αναφέρονται στοιχεία που μπορούν να οδηγήσουν στην εξακρίβωση του ονόματος του». Σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 1 του Π.Δ. 77/2003: «Πρέπει να αποφεύγεται κάθε αδιάκριτη παρέμβαση σε προσωπικό πόνο ή πένθος και ιδίως να αποφεύγεται η παρουσίαση σκηνών η ατόμων σε στιγμές πένθους, οδύνης, απόγνωσης ή αγανάκτησης», ενώ κατά το άρθρο 9 παρ. 5 του αυτού Π.Δ.: «Δεν επιτρέπεται η λήψη συνεντεύξεων από άτομα η κατάσταση των οποίων μαρτυρεί έλλειψη νηφαλιότητας».

9. Η Υ.Α. 7320/2019 που ρυθμίζει τα θέματα λειτουργίας των Αυτοτελών Γραφείων Προστασίας Ανηλίκων Θυμάτων «Σπίτι του Παιδιού» και που αφορά εμμέσως τους ιδιωτικούς τηλεοπτικούς σταθμούς βάσει του άρθρου 4 παρ. 1 του Ν. 2328/1995, ορίζει στο άρθρο 2 παρ. 4: «Η δημοσιοποίηση στοιχείων ή περιστατικών που θα

μπορούσαν να οδηγήσουν στην αποκάλυψη της ταυτότητας του ανηλίκου θύματος απαγορεύεται, εκτός αν νόμος ορίζει διαφορετικά».

10. Η Υπόδειξη 1/14.10.2014 του Ε.Σ.Ρ. στην περ. Β' παρ. 2 υποδεικνύει ότι κατά τη μετάδοση δημοσιογραφικών, ειδησεογραφικών και πολιτικών εκπομπών, η παρουσίαση ανηλίκων που είναι μάρτυρες ή θύματα εγκληματικών ενεργειών ή δυστυχημάτων ή βρίσκονται σε δύσκολη κατάσταση πρέπει να γίνεται κατά τρόπο που δεν καθίσταται δυνατός ο προσδιορισμός της ταυτότητας τους, ώστε να αποφεύγεται ο στιγματισμός τους (π.χ. χρήση τεχνικών μέσων που εμποδίζουν την αναγνώριση του προσώπου ή της φωνής του, παράλειψη αναφοράς ή προβολής ονοματεπωνύμου ή άλλων στοιχείων, όπως διεύθυνση, αναφορά ονοματεπωνύμων συγγενών). Μόνη εξαίρεση αποτελεί η περίπτωση που η παρουσίαση αυτή είναι αναγκαία για την ενημέρωση του κοινού και δεν προκαλεί πόνο ή βλάβη στην προσωπικότητα του ανηλίκου και μόνο ύστερα από έγγραφη συναίνεση αυτού που ασκεί τη γονική μέριμνα ή την επιμέλεια.

11. Τέλος, κατά τα στοιχεία β' και ε' της παρ. 1 του άρθρου 4 του Ν. 2863/2000, το Ε.Σ.Ρ ελέγχει την τήρηση των όρων και των προϋποθέσεων καθώς και των εν γένει κανόνων και αρχών που προβλέπονται στην εκάστοτε ισχύουσα ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία για τη νόμιμη, διαφανή και ποιοτική λειτουργία των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων... και επιβάλλει, σε περίπτωση παραβάσεων, τις από το άρθρο 4 του Ν. 2328/1995 προβλεπόμενες κυρώσεις.

Από το συνδυασμό των ως άνω διατάξεων συνάγονται τα ακόλουθα:

α) Η ανωτέρω παρατεθείσα νομοθεσία στοχεύει στην προστασία των ανηλίκων ώστε να μην εκτίθενται στη δημοσιότητα πτυχές της ιδιωτικής τους ζωής και στοιχεία της ταυτότητας τους με σκοπό να προστατευτεί ο ευαίσθητος ψυχικός τους κόσμος και να διατηρηθεί η απαραίτητη για την ανάπτυξη τους ηρεμία και ασφάλεια. Ειδικά, τα ανήλικα θύματα εγκληματικών ενεργειών πρέπει να αντιμετωπίζονται με απόλυτο σεβασμό και να τους παρέχεται βοήθεια από εξειδικευμένους επαγγελματίες υγείας. Τα μέσα ενημέρωσης οφείλουν να τηρούν τα όρια που θέτει ο νόμος ως προς την προστασία των ανηλίκων θυμάτων καθώς υπάρχει κίνδυνος, λόγω της έκθεσης των προσωπικών τους στοιχείων, να υποστούν οι ανήλικοι αυτοί δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση και εκφοβισμό καθώς και κοινωνικό αποκλεισμό (ενδεικτικά Α.Π. 195/2007). Σημειώνεται ότι οι διατάξεις που αφορούν στην προστασία της παιδικής ηλικίας είναι αναγκαστικού δικαίου (ΣτΕ 2572/2015), ο δε κίνδυνος προκλήσεως βλάβης στους ανηλίκους είναι δυνατόν να προκύπτει από το

όλο περιεχόμενο μιας εκπομπής (ΣτΕ 495/2015, 3208/2014, 4407/2013). Κατά την ΣτΕ 124/2020 δεν χρήζει εξειδίκευσης η βλάβη της ηθικής ανάπτυξης των ανηλίκων.

β) Οι αόριστες νομικές έννοιες έχουν αξιολογικό περιεχόμενο που χαρακτηρίζεται από έντονη διάπλαση, άπτεται συνήθως κοινωνικών στοιχείων και αξιών καθώς και ηθικών αρχών και δομών, ενδύονται όμως νομικό μανδύα και εντάσσονται στο θετό δίκαιο. Έτσι η κρίση για την υπαγωγή ή μη περιστατικών σε διάταξη εμπεριέχουσα αόριστη νομική έννοια είναι κρίση νομική, υπαγόμενη σε αναιρετικό έλεγχο. Λόγω της ανάγκης ερμηνείας των αόριστων νομικών εννοιών, το δίκαιο, *de lege lata*, χρήζει εξατομίκευσης και προσαρμογής σε κάθε εξεταζόμενη περίπτωση, σε κάθε χρονική περίοδο, σε κάθε επικράτεια όπου δύναται τυχόν να εφαρμοσθεί¹.

Στο ραδιοτηλεοπτικό τοπίο, η αόριστη έννοια της ποιότητας συνδέεται με την ιδιότητα που αντιστοιχεί σε ορισμένους κανόνες, οι οποίοι συνάγονται από συστήματα αξιών (πρβλ. ΣτΕ 4417/2014, 4870/2014, 4815/2014, 335/2017, 503/2016, 535/2018, 610/2018). Η ποιοτική στάθμη των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών διασφαλίζεται όταν η θεματική, η διάρθρωση και ο τρόπος παρουσίασης των πληροφοριών, ειδήσεων, απόψεων, πνευματικών δημιουργημάτων και διαφημιστικών μηνυμάτων που περιέχονται σε αυτά συμπλέουν με τις αρχές της πλουραλιστικής, αντικειμενικής, έντιμης και ισότιμης ενημέρωσης και ψυχαγωγίας, υπό το πρίσμα του σεβασμού στην αξία του ανθρώπου, της προστασίας των ανηλίκων και της προστασίας των καταναλωτών. Η ποιοτική στάθμη μπορεί να εξειδικευθεί με βάση τα δεδομένα της κοινής πείρας και τους κανόνες της λογικής (ΣτΕ 4043/2012). Το ΕΣΡ προβαίνει σε αξιολόγηση του περιεχομένου συγκεκριμένης εκπομπής και σε πραγματολογική εξειδίκευση της αόριστης αξιολογικής έννοιας «ποιοτική στάθμη» ή «ποιότητα τηλεοπτικού προγράμματος» (ΣτΕ 901/2015). Η διαπίστωση από το ΕΣΡ της συνδρομής των προϋποθέσεων εφαρμογής της έννοιας της ποιότητας ελέγχεται δικαστικώς (ενδεικτικά ΣτΕ 3487/2017, 3815/2014, 4532/2014, 335/2013, 1984/2013).

II. Πραγματικό μέρος

Από τα έγγραφα του φακέλου, την παρακολούθηση της επίμαχης ροής προγράμματος και τους ισχυρισμούς της εγκαλουμένης (προβληθέντες προφορικώς και εγγράφως), προκύπτουν τα εξής:

¹ Ευαγγελία Κούρτη «Αόριστες νομικές έννοιες», Νομικό Βήμα, τόμος 70, τεύχος 7, Σεπτέμβριος 2022

Η ενημερωτική εκπομπή «Live News» που μεταδόθηκε από τον τηλεοπτικό σταθμό Mega την 1.10.2021 ώρα 16.15΄ έφερε σήμανση 2^{ης} κατηγορίας (κατάλληλο για άνω των 8 ετών), διήρκεσε περί τις δύομιση ώρες και παρουσιάστηκε από τον Νίκο Ευαγγελάτο.

Στις 17.26΄ ο παρουσιαστής αναφέρεται σε ένα θέμα που η εκπομπή μεταδίδει κατ' αποκλειστικότητα και που το αποκαλεί «οικογενειακή τραγωδία» και «φοβερή ιστορία» λέγοντας *«Αυτό που θα ακούσετε δεν το χωνεύει εύκολα νους..., μια 15χρονη κοπέλα έχει καταγγείλει-μεταξύ άλλων-για βιασμό που υπέστη από την ίδια της τη μητέρα. Σύντομα πρόκειται να γίνει η δίκη. Είναι μια φοβερή ιστορία, μια οικογενειακή τραγωδία, πολύ άσχημο, δύσκολο οικογενειακό περιβάλλον. Τα παιδιά δεν έχουν φταιξει σε τίποτα. Έχουμε ακούσει πολλά, αλλά τέτοιο πράγμα δεν θυμάμαι ξανά. Ένα 15χρονο κορίτσι να καταγγέλλει τη μητέρα του και όχι μόνο γιατί είναι και άλλα πρόσωπα που εμπλέκονται... Κατηγορείται η μητέρα της και πρόκειται να δικαστεί σε σύντομο χρονικό διάστημα για βιασμό»*.

Μεταδίδεται ρεπορτάζ που αναφέρεται σε δύο αδελφές 20 και 15 ετών οι οποίες κάθονται μαζί δίνοντας κουράγιο η μία στην άλλη. Στην οθόνη προβάλλεται εικόνα δύο ατόμων που φορούν μπλούζες με κουκούλα και μάσκα ιατρική ενώ μιλούν με την πλάτη γυρισμένη στην κάμερα. Η φωνή τους ακούγεται κανονικά.

Η 20χρονη κοπέλα ακούγεται να λέγει *«Ήταν δύο άνθρωποι απαίσιοι και η μάνα μου και ο πατέρας μου. Η μάνα μου με βίαζε όταν ήμουν μικρή. Μας έχουν καταστρέψει τη ζωή κι εμένα και της αδελφής μου..., έτσι με είχαν μεγαλώσει, είχα τρομοκρατηθεί, όλη μου τη ζωή φοβόμουν να μιλήσω... Η μαμά μου με προωθούσε να πηγαίνω με άντρες και έπαιρνε πολλά λεφτά από αυτό, αυτή ήταν η φιλοσοφία που μου έδινε σαν μάνα. Μια μέρα μπαίνω στο δωμάτιο και βλέπω τη μητέρα μου να χαϊδεύει την αδελφή μου. Εκεί τρελάθηκα, άρχισα να ουρλιάζω...»*.

Η 15χρονη κοπέλα ακούγεται να λέγει *«Υπήρχαν βράδια που δεν μπορούσα να αντιδράσω, δεν μπορούσα να κουνηθώ, αισθανόμουν πνιγμένη, ότι με κακοποιεί, ότι δεν αντέχω άλλο..., δεν μπορούσα να ζήσω έτσι, δεν άντεχα να ζω έτσι. Της έλεγα “μαμά αυτό που κάνεις δεν μου αρέσει, το σώμα μου ανήκει σε μένα, δεν θέλω να με ακουμπάς”, μου έλεγε “το σώμα σου είναι δικό μου, πάντα θα ανήκεις σε μένα”*. Άρχισα να την κλωτσάω, να τη χτυπάω, να τη σπρώχνω..., εκείνη δεν σταματούσε. Η μητέρα μου κι εκείνος με έβαλαν στο υπνοδωμάτιο..., εκείνος έβαλε τα χέρια του μέσα από το εσώρουχο μου, είχα παγώσει, είχα πανικοβληθεί... Έδειξα στη μητέρα μου ότι δεν ήμουν καλά κι εκείνη έκανε ένα νεύμα “άστον, πρέπει να κάτσεις” κι έφυγε...». Στο

διάστημα που η ανήλικη αφηγείται, η φωνή της μερικές φορές τρέμει, δείχνει ταραγμένη, είναι έτοιμη να κλάψει, τα πόδια της κινούνται νευρικά.

Η ανήλικη συνεχίζει λέγοντας πως έχει υποστεί βιασμό από 17χρονο νεαρό *«Πήδηξε πάνω μου κι άρχισε να με φιλάει, εγώ τον έσπρωχνα, εκείνος έβγαλε το παντελόνι, τα εσώρουχα, με χτυπούσε. Προσπαθούσα να βρω την κατάλληλη στιγμή να ξεφύγω...»*.

Στο ρεπορτάζ αναφέρεται ότι, σύμφωνα με τα λεγόμενα της 20χρονης αδελφής, η ανήλικη έκανε απόπειρα αυτοκτονίας μη μπορώντας να αντιμετωπίσει τον εφιάλτη που ζούσε, ενώ η επιμέλεια της έχει ανατεθεί σε θεία τους.

Στις 17.31' ο παρουσιαστής συνομιλεί με τον συνεργάτη της εκπομπής που βρίσκεται στη Θεσσαλονίκη, τις δύο αδελφές και τον δικηγόρο τους Στυλιανό Θανασάρα. Στην αρχή συνομιλεί με την 15χρονη ανήλικη η οποία, απαντώντας σε ερωτήσεις του παρουσιαστή, λέγει πως φοβάται να κυκλοφορήσει στο δρόμο, συνεχίζουν να την ενοχλούν, ότι η μητέρα της έλεγε να τονίζει το σώμα της από την ηλικία των 10-11 ετών, ότι πηγαίνει σχολείο, ότι την παρακολουθεί ψυχολόγος, ότι εμπιστεύεται το δικηγόρο της, την αδελφή της και κάποια συγγενικά πρόσωπα. Όταν ο παρουσιαστής διαπιστώνει ότι η κοπέλα μιλά ταραγμένα, της προτείνει να σταματήσουν τη συνομιλία για να μην αισθάνεται άσχημα, αναγνωρίζει πως το παιδί έχει μεγαλώσει σε δύσκολο περιβάλλον, της δίνει δύναμη και την επαινεί θεωρώντας πως μπορεί να ξεπεράσει τα άσχημα και να ζήσει μια καλύτερη ζωή.

Στη συνέχεια ο παρουσιαστής συνομιλεί με την 20χρονη κοπέλα (αδελφή της 15χρονης) η οποία υποστηρίζει πως η μητέρα τους την παρενοχλούσε σεξουαλικά, της έκανε εγχείρηση στα γεννητικά όργανα για αισθητικούς λόγους με τη συναίνεση του πατέρα, ότι έφτασε στα όρια της όταν είδε την ανήλικη αδελφή της Α που είχε πάρει χάπια να κάνει εμετό και η μητέρα τους να παραμένει ατάραχη. Στο σημείο αυτό η κοπέλα μιλά με ραγισμένη φωνή και ο παρουσιαστής την ρωτά αν θέλει να σταματήσουν τη συνομιλία. Εκείνη δηλώνει πως θέλει να συνεχίσει. Αφηγείται πως οδήγησε την ανήλικη αδελφή της στο νοσοκομείο (στο σημείο αυτό αναφέρεται το μικρό όνομα της 20χρονης: Β) και τελικά ανακάλυψε πως η αδελφή της είχε βιαστεί. Όταν το ανακοίνωσε στη μητέρα τους, εκείνη προσπάθησε να αποκρύψει το θέμα λέγοντας πως όλα είναι ψέματα, ενώ ακόμα υποστηρίζει τον βιαστή της ανήλικης.

Ο παρουσιαστής δείχνει συγκλονισμένος από τις αφηγήσεις των δύο κοριτσιών, ενώ επαινεί τον δικηγόρο τους για την στήριξη που τους πρόσφερε. Ο δικηγόρος διευκρινίζει πως οι κοπέλες έχουν περάσει από ψυχιατρικές πραγματογνωμοσύνες και

ψυχογραφικά τεστ κατ' εντολή εισαγγελία, έγγραφα που δείχνουν πως έχουν υποστεί κακοποίηση.

Ο παρουσιαστής δηλώνει πως τα δικαστήρια θα κρίνουν την υπόθεση αυτή, πως η αστυνομία φαίνεται πως έχει σοβαρότατες ενδείξεις για αυτά που έχουν συμβεί στο σπίτι των κοριτσιών, πως τα κορίτσια πρέπει να βοηθηθούν από αρμόδιες κοινωνικές υπηρεσίες. Το θέμα διαρκεί ως τις 17.43'.

Περαιτέρω, από την παρακολούθηση και καταγραφή των πραγματικών περιστατικών προκύπτουν εν κατακλείδι τα ακόλουθα:

α) Στη διάρκεια της εκπομπής «Live News» της 1.10.2021 που μεταδόθηκε από τον ιδιωτικό σταθμό εθνικής εμβέλειας Mega, παρουσιάστηκε, στα πλαίσια της δημοσιογραφικής έρευνας και από δικαιολογημένο ενδιαφέρον που στοχεύει στην ενημέρωση της κοινής γνώμης, η είδηση της κακοποίησης δύο κοριτσιών (εκ των οποίων το ένα είναι ανήλικο) από μέλη της οικογένειάς τους. Σύμφωνα με το ρεπορτάζ, η υπόθεση βρίσκεται στα χέρια της δικαιοσύνης.

Ο σταθμός προστατεύει τις δύο αδελφές που καταγγέλλουν την τέλεση παράνομων πράξεων εναντίον τους: οι κοπέλες εμφανίζονται να φορούν κουκούλες, μάσκα ιατρική και μιλούν με την πλάτη στον φακό. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται είναι η πόλη στην οποία έλαβαν χώρα τα καταγγελλόμενα γεγονότα (Θεσσαλονίκη), οι φωνές των κοριτσιών (που δεν είναι παραποιημένες) και τα μικρά τους ονόματα (B η 20χρονη και A η 15χρονη). Τα μικρά ονόματα των κοριτσιών αναφέρθηκαν στη ροή του λόγου της 20χρονης (χωρίς να έχει ερωτηθεί από τον παρουσιαστή).

Στην εκπομπή μεταδίδεται ότι η 15χρονη ανήλικη φέρεται να υπήρξε θύμα εγκληματικών ενεργειών (ότι έχει υποστεί βιασμό από 17χρονο νέο και από τη μητέρα της). Για τα ανήλικα θύματα εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας δεν επιτρέπεται η με οποιονδήποτε τρόπο δημοσιοποίηση περιστατικών που μπορούν να οδηγήσουν στην αποκάλυψη της ταυτότητας τους από την καταγγελία της πράξης έως την έκδοση αμετάκλητης απόφασης. Η αυτή απαγόρευση ισχύει και για τα ενήλικα θύματα εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, όπως βιασμού και άλλων ασελών πράξεων (άρθρο 11 παρ. 4 Π.Δ. 77/2003).

Επί τη βάση των ανωτέρω συνάγεται ότι η μετάδοση των μικρών ονομάτων των δύο αδελφών οι οποίες κατοικούν σε πόλη με μεγάλο πληθυσμό και ο ήχος της φωνής τους δεν αποτελούν επαρκή στοιχεία που να καθιστούν σαφή την ταυτότητα τους και να τις εξατομικεύουν (ιδίως την ανήλικη) στο τηλεοπτικό κοινό.

β) Στη διάρκεια της εκπομπής οι κοπέλες που καταγγέλλουν την τέλεση παράνομων πράξεων εναντίον τους μιλούν αναστατωμένες, μερικές φορές η φωνή τους και τα πόδια τους τρέμουν, ενώ δεν είναι πάντα νηφάλιες κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων. Λαμβάνεται όμως υπόψη ότι ο παρουσιαστής είχε την πρόθεση να διακόψει τη συνομιλία μαζί τους όταν διαπίστωσε την αναστάτωση που προκαλούσε η αναβίωση των αφηγούμενων δυσάρεστων γεγονότων στις δύο αδελφές, δεν υπήρξε φορτικός, δεν προέβη σε αναλυτικές και μακροσκελείς περιγραφές ώστε να φέρει τις κοπέλες σε δύσκολη θέση. Η εκπομπή μάλιστα έλαβε τα απαιτούμενα μέτρα για να μην προκληθούν στις κοπέλες συναισθήματα οδύνης, προσέγγισε και χειρίστηκε με διακριτικότητα το θέμα, δεν άσκησε πίεση κατά τη διάρκεια των συνομιλιών καθώς οι κοπέλες μίλησαν με την πλήρη συναίνεση τους. Λόγω των ανωτέρω δεν προκλήθηκε υποβάθμιση της ποιοτικής στάθμης της εκπομπής.

III. Υπαγωγή

Ενόψει των ανωτέρω, η Ολομέλεια δέχεται ομοφώνως ότι η εγκαλούμενη εταιρεία δεν παραβίασε τις υποχρεώσεις της σχετικά με την: α) απαγόρευση παρουσίας ανηλικού θύματος αξιόποινης πράξης κατά της γενετήσιας ελευθερίας κατά τρόπο που καθιστά σαφή την ταυτότητα του, β) απαγόρευση παρέμβασης σε προσωπικό πόνο και λήψης συνέντευξης από μη νηφάλιο άτομο γ) τήρησης ποιοτικής στάθμης προγράμματος. Γι' αυτό το λόγο πρέπει να απαλλαγεί των ως άνω κατηγοριών.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ Η ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

Απαλλάσσει ομοφώνως την εγκαλουμένη από την παράβαση: (α) της παρουσίας ανηλικού θύματος αξιόποινης πράξης κατά της γενετήσιας ελευθερίας κατά τρόπο που καθιστά σαφή την ταυτότητα του (β) της παρέμβασης σε προσωπικό πόνο και λήψης συνέντευξης από μη νηφάλιο άτομο, γ) της υποβάθμισης της ποιοτικής στάθμης προγράμματος, κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε την 23^η Μαΐου 2024 και δημοσιεύτηκε την 17^η Ιουλίου 2024.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Ε.Σ.Ρ.

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΥΤΕΡΙΠΗ ΚΟΥΤΖΑΜΑΝΗ - ΔΡΙΛΙΑ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΜΑΡΑΖΙΔΟΥ